

EGAN

SUPLEMENTO DE LITERATURA DEL BOLETIN
DE LA REAL SOCIEDAD VASCONGADA DE AMIGOS DEL PAIS

Dirección y Redacción: A. Arrúe, A. Irigaray y L. Michelena

Redacción: SEMINARIO URQUIJO DE FILOLOGIA VASCA
Palacio de la Diputación de Guipúzcoa - SAN SEBASTIAN

II Epoca

Vol. XIV

Abril, 1959

BERRIKETAN

ARNALD STEIGER IRAKASLEAK ESAN DIGU:

Arnald Steiger'en izena aspaldixko entzuna nuen. Nola ez, bada, romanisten artean, latiniaren ondorengo diren erderak aztertzen ari direnen artean, ain ezaguna izanik? Sail batean, agian, ifiorena baiño ezagunagoa. Luzaroan aztertu ditu arabe-izkuntza eta España'ko erromantzeen arteko ar-emanak, ia zortzireun urte iraun zuten etengabeko ar-emanak, baita mozarabeen izkuntza ere, mairu-errian bizi ziren kristaueña, alegia. Bereak dira, besteak beste, bi obra gaillen: *Contribución a la fonética del hispano-árabe y de los arabismos en el iberorrománico y el siciliano*, 1932'an agertua eta aspaldi aitua, eta *Die Sprache der Mozaraber*, au Jakob Jud'i eskeiñitako gorazarrean azaldua.

Enekenien, ordea, euskerari buruz arduratzen zenik. Iñoiz edo bein euskal-itzen batez edo bestez mintzatzea gertatu zitzaioela, baiña beste orrenbeste gertatzen zaie romanistarik geienei. Orrexegatik arritu ninduen, euskera bera eta bakarra artu zuelako gai, berak daraman Suiza'ko *Vox Romanica* deritzan aldizkarian onako idazlan au ikus-teak: *Die baskische Sprache. Eine allgemeine Orientierung*. 1956'an eman zuen argitara.

Enuen Steiger jauna berealakoan ikusteko usterik, artikulu ori irakurri nuenean. Orretarako Madril'a jotzeak, izan ere, ez tirudi bidezko, Zürich'en bizi den ezker. Alaz ere, Madril'a joan nintzan, bestetara bazen ere eta Madril'en nengoen, an euskal-kulturaren mandatari dugun Patxi Etxebarria "Minotauro"-koarekin, Steiger'en izena entzun nuenean.

—Bai, gizona. Emen zegok aspalditxoan.

Itzaldi bat egitekoa omen genduen orduantxe, astero bezala, geunden etxean bertan, ain zuzen ere.

Orrela ezagutu nuen. Dozenaren bat giñan entzuleak, zaar ta gazte: batzuek urduri —gazteak geienbat—, zirriborroak egiten paperean entzun-ala; besteak geldi, izlariaren itzei edo nor bere pentsakizunei adi eztakit. Lasaitu nintzan: gaztelaniaz ari zen, eta nolako gaztelaniaz! Aoa zabalik nendukan. Entzuleok baiño obeto egiten zuela esatea elitzake ezer. Aren eta gure izkeraren artean bazegoen, gutxi gora-beera, nere ta gaurko zenbait euskal-idazle garairenaren artean dagoen bitartea. Batetik bestera zebillen gelditu gabe, paperei begiratzeko edo pizarran zer bait ipintzeko izan ezik, itz baten ibillaldi luzeak —Eurasia'n eta Afrika'n barrena— azaltzen zizkigun bitartean.

Itzaldi-aurreak eta itzaldi-ondoak eztira egokiera erosoak izaten berriketa lasairako. Ori dela ta, afaritako bildu giñan urrengoan. Steiger'ek berak egin zuen jakien eta edarien aukera, eta etzitukean obeto aukeratuko emen sukalde-berriak ematen dizkigunak. Ori bai, Euskal-erriko jan-edanei opari bat eskefiri bear geniola eta, ezin bakallaoari ezetz esan.

Bitartean, etzen atertzen jarduna:

—Eztut oraingoxea euskeraganako ixuria. Sartaldeko Europa onetako izkuntzekin, zaar naiz berriekin, ari denak nola ez eduki euskera gogoan? Antzifiaikoen berri jakin nai badugu, eztaukagu ia beste aztarrenik: aztarren bizirik, beintzat, ez. Gerokoekin ari bagera, berriz, euskera dago beti lekuko, ezin-baztertuzko lekuko. Mozarabe-izkuntzaren ondarrak biltzean, etzitzaizkidan aaztu, esate baterako, euskerazko *atorra* eta *izara*. Oraifia, *maindire* eta bere euskal- eta erdalsenideak aipatu bear izan ditut, baita Bizkai'ko *atundu* ere, gaztelaniazko *atuendo*-ren jatorria garbitzeko. Ni, gaiñera, Humboldt eta Schuchardt'en jarraituna nauzute, biak jakintsu bezain euskaltzale. Orrexegatik, Etxebarria'k eskatu bezain laster eman nion Humboldt'en *Prüfung* ezagunaren itzulpen berrirako nai zuen itzaurrea.

—Noiz asi ziñan euskeraz ikasten?

—Aspaldi, eta Suiza'n bertan. Euskaldun bat, Apraiz'tar Odon, izan nuen leenbiziko maisua.

Odon'en galde egin ziguneko lasaitu genduen: bai, onik duzu; ez,

eztizu batere galdu betiko "unorea". Irurok agertu genduen, bear bezala, biotz-damua afaldarren artean etzegoelako. Izan ere, Odon'ekin egindako afari eta afal-ondoan oroitzapen atsegiña ezta agudo galtzen. Goraintziak ere eman zizkidan Steiger'ek eta eztira oraindik bear zuten lekura iritsi. Beteko aal dute lerro auek nere utsa!

—Euskal-errian izana zera, noski?

—Bai, bein baiño geiagotan; ez, ordea, nai adiña. Nere lanbideak bestetara eraman nau geienetan. Afrika'ko ipar-aldera, batez ere, bereberez ikastera eta aritzera: badakizute alderdi orietan arabea eztela nagusien kultur-izkuntza berria besterik. Arabe-erri guztiak ere inguratu ditut. Ejito'n nintzan azkeneko gerrateak etxerazi ninduenan.

Orrela jakin genduen, arri eta zur egifik, irakasle paketsu au jenerala dugula Suiza'n eta gerrak ar-arazi ziola jeneralta bere ikastaldien kaltean. Jende arrigarriak gure aldean orrelako jeneralak dituzten suizarrak. Gerrate batean okerrago ibilliko ote lirakean ezta erraz esaten, aspaldian ezpaitute erakusteko modurik izan, baiña pake-denboran eztira bear bada galduan irtengo.

—Zer arkitzen diote euskerari izkuntzalariek?

—Bi gauza, iñon gutxitan idoro ditezkeanak. Au aurrenik. Ezta izkuntzarik Europa osoan euskera bezain illun eta izkutu ageri denik, bere jatorriari eta kondairari buruz. Ezta gaiñera historia osoan gertakaririk euskerak azaltzen duen bizinai egoskogorra bezain miragarririk. Indarra metatu izan da indarraren gain menderik mende izkuntza ori urratzeko eta desegiteko eta ezta artean iñork menderatu. Non arki bestetan orrelakorik?

—Zerbait esan nai ote zenduke euskaldunentzat, EGAN-en bitartez?

—Bearrezkoa genduke jakintza-bideetan euskaldunen laguntza, ezpaita iñor aiek adiñean argi litzakeanik euskeraren alde illunak. Egiteko dago zorioneko Euskal-atlas ori eta eginkizun geldituko da, noski, zerok ekiten ezpadiozute lanari. Baiña bada besterik eta nagusiagorik. Orainengo artikulu orretan egiten nuen deia egingo nuke gogoz, berriz ere. Biziko aal da luzaroan, etsaiak etsai, beñola ugaria zen familia zaar batetik gelditzen zaigun aur bakar ori! Ez aal da ilko antziñako Iberia'ren ondorengo baliotsu ori! Saiatuko aal dira aurrera ere euskaldun amak, gaurko bizimoduaren lillurei entzungor egiñaz, antziñako izkuntza bere umeei irakasten! Eta entzungo aal dute datozen mendeek ere Euskal-erriko mendietan euskeraren soñu izkutua, Europa'ko bazter onen historia asi baiño leenagoko aldietara garamazkien izkuntza maitearena!

Zer erantzun? Eskerrik asko, Steiger jauna, eskerrak biotz biotzetik. Eta ala biz.

ADISKIDE BERRI.